

การวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จ.สระบุรี

An Analysis of Sufficiency Economy Village Success factor :

A case study of Baan Nhong Kong Tombon Khea Wong Phra

Phutthabat District,Saraburi Province

นางสาวชัชฌาภรณ์ วนวาสี

อาจารย์ ดร.ศิริรักษ์ นิตน์เอก

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จ.สระบุรี ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์ถึงความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่นหรือหมู่บ้านอื่นเข้ามาศึกษาเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และ เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยจะใช้โดยผู้วิจัยจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) และการศึกษาเอกสารต่างๆ (Document Research) ที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยเลือกศึกษา 1. ผู้นำชุมชนบ้านหนองกอง จำนวน 3 คน คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ประชาชนสัมมาชีพชุมชน 3) อสม. 2. เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 3 คน คือ 1) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 2) เกษตรตำบล 3) นักพัฒนาชุมชน อบต.เขาวง 3. ภาศิเครือข่ายเอกชน บริษัท คาร์กิลล์มีทส์ (ไทยแลนด์) จำกัด โดยเจ้าหน้าที่ชุมชนสัมพันธ์ 1 คน 4. ประชาคมกลุ่มชาวบ้านครัวเรือนตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 8 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้ มีศักยภาพในการจัดการตนเองด้านสังคม 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านผู้นำ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา ไม่หยุดที่จะพัฒนาชุมชนมีความพร้อมและมีศักยภาพในตนเองสูง พร้อมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
 - 2) ด้านคนในชุมชน คนในชุมชนค่อนข้างเชื่อในสิ่งที่ผู้นำได้นำสิ่งต่างๆเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากความเชื่อมั่นแล้ว อีกทั้งยังใช้หลักประชาธิปไตยในการปกครองกันจึงทำให้คนในชุมชนส่วนมากมีความสามัคคีกัน
 - 3) ด้านกิจกรรม ทางชุมชนมีการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญา ด้านเกษตรกรรม ด้านพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี ด้านหัตถกรรม ด้านสุขภาพ ด้านคหกรรม มาเป็นกิจกรรมในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนและสร้างรายได้ให้กับชุมชน
 - 4) ด้านกลุ่มองค์กรชุมชน มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลายที่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชาวบ้านในชุมชน มีความโปร่งใสชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ในการดำเนินงาน มีการประชุมสม่ำเสมอ มีการชี้แจงรายละเอียดต่างๆในเวทีประชุมประชาคมร่วมกันอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน สวัสดิการชุมชน องค์กรด้านการเมืองการปกครอง และมีการประสานงานระหว่างกันอยู่เสมอจึงทำให้การทำงานเกิดการตื่นตัวและการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา
- จากการศึกษาวิจัยทางผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญของความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทั้ง 4 ด้าน ได้สรุปออกมาเป็น 5 องค์ประกอบหลักที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการต่างๆจนสำเร็จ โดยเรียงตามลำดับที่เกิดขึ้นก่อนจนถึงหลัง ได้แก่

1.การถูกกระตุ้นกิจกรรมจากหน่วยงานภาครัฐ ในด้านของกระบวนการหลักการและวิธีการในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องถูกกระตุ้นจากหน่วยงานภาครัฐก่อนเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าบางหมู่บ้านนั้นคนในชุมชนจะมีบางส่วนที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่แล้วก็ตามแต่สำหรับหลักการวิธีการในการที่จะพัฒนาให้เกิดผลมากกว่าเดิมนั้นและเป็นไปในภาพรวมของระดับหมู่บ้านก็ต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีองค์ความรู้ในด้านของเทคนิคและวิธีการต่างๆการดึงศักยภาพของคนในชุมชนออกมาใช้ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะได้ใกล้ชิดกับคนในชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางให้คนในชุมชนได้รู้ถึงสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ได้เห็นคุณค่าของชุมชนของตัวเองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของทรัพยากรรูปแบบ

ของภูมิปัญญารูปแบบของลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านลักษณะของศักยภาพของผู้นำเมื่อคนในชุมชนได้เล็งเห็นคุณค่าต่างๆแล้วก็จะทำให้คนในชุมชนได้เกิดความคิดจุดประกายความคิด ผู้ใหญ่บ้านและคนในชุมชนก็ได้หลักการวิธีปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง หลากๆกิจกรรมคนในชุมชนได้ดำเนินการมาร่วมกันบางกิจกรรมนั้นก็ดำเนินการมาช้านานจนเป็น กฎหมายประเพณีหรือกฎระเบียบประเพณีของคนในชุมชนซึ่งไม่ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นวิธีการปฏิบัติกันมา แต่หลายกิจกรรมก็ต้องมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปกระตุ้นตามหลักการทฤษฎีเพื่อให้การปฏิบัติของชาวบ้านคนในชุมชนนั้นมีระเบียบแบบแผนมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันมากขึ้น

2. องค์ประกอบด้านผู้นำ ผู้นำคือคนสำคัญมากเป็นอันดับแรกของการที่จะทำให้หมู่บ้านนั้นเกิดการพัฒนา ผู้นำต้องมีลักษณะของการใฝ่รู้ รักการพัฒนา มีจิตอาสาสาธารณะ ผู้นำจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ในด้านต่างๆนอกจากนี้ทัศนคติของการเป็นผู้นำนักพัฒนาเพื่อชุมชนก็สำคัญเนื่องจากหลายๆโครงการกิจกรรมนั้นไม่ได้มีงบประมาณและทางผู้นำนั้นก็ต้องมีความเสียสละไม่ว่าจะเป็นเวลาส่วนตัวหรือทรัพย์สินเงินทอง ผู้วิจัยลองสังเกตว่าหลายๆโครงการที่ภาครัฐได้นำงบประมาณลงไปบางหมู่บ้านนั้นโครงการที่ไม่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โครงการก็ได้ยกเลิกไป แต่หลายหมู่บ้านที่ผู้นำเข้มแข็งผู้นำพาทำไม่เคยหยุดนิ่งในการพัฒนา กิจกรรมโครงการต่างๆโครงการก็ยังคงอยู่ ส่วนหนึ่งเพราะศักยภาพของผู้นำ ซึ่งอันดับแรกเลยก่อนที่หน่วยงานราชการต่างๆจะนำโครงการต่างๆลงไปหมู่บ้านควรที่จะพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ของผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านก่อน เมื่อผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านได้เล็งเห็นผลลัพธ์และข้อดีถึงวัตถุประสงค์ของโครงการต่างๆและประโยชน์ที่จะได้รับก็จะทำให้ความคิดของผู้นำเกิดการเปลี่ยนแปลงในการที่ต้องการที่จะพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาอาชีพพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่คนในหมู่บ้าน

3. องค์ประกอบของคนในชุมชน คนในชุมชนจะเป็นกลุ่มพาหมู่บ้านเกิดการพัฒนาเกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆให้ประสบผลสำเร็จ คนในชุมชนก็เหมือนฟันเฟืองตัวเล็กๆที่ร่วมกันขับเคลื่อนให้ฟันเฟืองตัวใหญ่ๆเกิดการขับเคลื่อนจนทำให้กิจกรรมดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องเพราะฉะนั้นถ้าขาดฟันเฟืองตัวเล็กๆหลายชิ้น ก็จะต้องหยุดชะงักลงได้ ตอนที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนในชุมชนนั้นคำตอบที่

ได้ในภาพรวมคือการได้เห็นตัวอย่างจากผู้นำแล้วได้ผลจริงพวกเขาเลยมีตัวอย่างในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาอาชีพพัฒนาองค์ความรู้พวกเขาเลยเชื่อเพราะผู้นำทำแล้วเกิดผลนอกจากนี้การสื่อสารประสานงานระหว่างผู้นำและคนในชุมชนก็เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการสื่อสารที่ทั่วถึงจะทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงโครงการต่างๆได้หลากหลายและทั่วถึง และคนในชุมชนมีส่วนร่วมและได้ใช้ผลประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆด้วย จึงทำให้เกิดการตื่นตัวในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นก็ก่อให้เกิดความสามัคคี คนในชุมชนเกิดความเชื่อ ความไว้วางใจ การพัฒนาจึงต้องเกิดจากการระเบิดจากข้างใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน โดยมีพระราชดำรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

4. องค์ประกอบของภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายจะให้การสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่ดำเนินกิจการเพื่อสังคมและเพื่อชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป และเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงจำเป็นต้องมีภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายของหมู่บ้านไม่ควรที่จะมีเพียงภาคเอกชนหรือภาครัฐบาลเท่านั้นภาคีเครือข่ายระหว่างกันเองเช่นกลุ่มกองทุนต่างๆ กลุ่มอาชีพต่างๆกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ก็จะทำให้เป็นที่รู้จักและเกิดการประสานงานได้มากขึ้นได้ง่ายขึ้นด้วย เมื่อหมู่บ้านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักก็เหมือนเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ในชุมชนไปในตนเอง อย่างเช่น พอปลูกกระชายกันมากขึ้นพ่อค้าแม่ขายก็จะมารับซื้อกระชายในหมู่บ้านเพื่อนำไปขายที่ตลาดไทยจึงทำให้คนในชุมชนไม่จำเป็นต้องออกไปขายเองหรือขนส่งสินค้าเองก็มีคนรู้จักและมารับซื้อถึงที่ นอกจากนี้ในด้านของการศึกษาเรียนรู้จากชุมชนอื่นที่เข้ามาศึกษาในหมู่บ้านก็ได้มาจากการบอกสู่กันปากต่อปากของเจ้าหน้าที่ภาครัฐบ้างของเอกชนบ้างจึงทำให้บ้านหนองกุงมีคนจากต่างถิ่นจากต่างจังหวัด เช่น จ.ชัยนาทหรือภายในจังหวัดมาศึกษาดูงานกันเป็นจำนวนมากทำให้ทางคนในชุมชนได้มีรายได้จากการทำอาหารและอาหารว่างและค่าวิทยากร จึงทำให้หมู่บ้านหนองกุงเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างครบถ้วนในด้านการพัฒนาหลายๆด้าน

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

ทางชุมชนได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน บริษัทเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะในด้านของสังคมและจิตใจ ด้านการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ และใช้หลักวิธีการในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีส่วนร่วมดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากผลการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน โดยการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นใน 4 ด้าน คือ ดังนี้

- 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำ
- 2 การพัฒนาคนในชุมชน
- 3 กิจกรรม มีกิจกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอยู่เสมอ
- 4 ภาครัฐเครือข่าย ได้รับการสนับสนุนต่อยอดและพัฒนาจากภาครัฐเครือข่ายในทุกด้าน และหน่วยงานภาครัฐต้องไม่ทอดทิ้งชุมชน ยังคงต้องเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำอยู่เสมอ

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำต่างๆในหมู่บ้าน มีศักยภาพการเป็นผู้นำและมีความรู้

ความสามารถสูง มีการใส่ใจในการพัฒนาชุมชนจึงทำให้บ้านหนองกองได้รับการพัฒนากิจกรรมโครงการต่างๆจนได้รับรางวัล ซึ่งมีลักษณะของการเป็นผู้นำตามธรรมชาติ

2 การพัฒนาคนในชุมชน หลังจากเกิดการพัฒนาคนในชุมชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของกรมการพัฒนาชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดการสร้างการรับรู้และเข้าใจแนวทางการใช้ชีวิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ผลจากการเรียนรู้ในเวลาและการแลกเปลี่ยนจากภายนอกชุมชนทำให้แนวความคิดและการใช้ชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

3. กิจกรรม มีกิจกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอยู่เสมอในชุมชนตามแผนชุมชนที่วางแผนร่วมกัน ทางชุมชนมีการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญา ด้านเกษตรกรรม ด้านพิธีกรรมทางศาสนา

ประเพณี ด้านหัตถกรรม ด้านสุขภาพ ด้านคหกรรม ด้านการรักษาศีล มาเป็นกิจกรรมในการ
ดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

4. ภาครัฐหรือข่าย ชุมชนได้รับการสนับสนุนต่อยอดและพัฒนาจากภาครัฐหรือข่ายในทุกด้าน
และหน่วยงานภาครัฐต้องไม่ทอดทิ้งชุมชน

5. ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการดำเนินงาน การรับ
ผลประโยชน์ และการประเมินผล

คำสำคัญ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง , การมีส่วนร่วม ,แผนชุมชน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียงคือหลักการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางตามพระราช
ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) โดยคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง
ได้เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้
ให้พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยเน้นความสำคัญในการพัฒนา
ประเทศ โดยทรงเน้นความพอมีพอกินพอใช้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชก็ได้
พระราชทานพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เพื่อเป็น
แนวทางแก้ปัญหาในด้านของเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนของพระองค์ ไม่ให้เกิด
ความประมาทเหมือนดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรม
นาถบพิตรได้มีพระบรมราชวินิจฉัยและพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานบทความเรื่องปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของข้าราชการ เอกชน องค์กรต่างๆตลอดจนประชาชน
โดยทั่วไป ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการและเงื่อนไข 2 เงื่อนไขดังนี้ หรือที่เรียกว่า 3 ห่วง 2
เงื่อนไข

โดยหวังที่ 1 คือความพอประมาณหมายถึงความพอดีไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป เดินทางสายกลางไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

หวังที่ 2 คือความมีเหตุผลหมายถึงเมื่อจะทำการสิ่งใดนั้นก็ต้องให้มันเป็นไปอย่างมีเหตุผลและคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้น

หวังที่ 3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองหมายถึงการรู้จักที่จะเรียนรู้สร้างภูมิคุ้มกันต่ออุปสรรคต่างๆภายนอกที่จะเข้ามา โดยการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับเมื่อจะเกิดเหตุการณ์ใดๆที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงในชีวิตและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

เงื่อนไขได้แก่

1 ความรู้ คือจะต้องมีการรอบรู้ด้วยความรู้องค์ความรู้ต่างๆมีความรอบคอบในการพิจารณารับรู้หรือ

ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบมีการระมัดระวังในการใช้ชีวิต

2 คุณธรรมคือบุคคลจะต้องเสริมสร้างคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทนมีความพากเพียรใช้สติในการดำเนินชีวิตรู้จักแบ่งปันผู้อื่น

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับแรกต้องรู้จักฟังตนเองต้องเริ่มที่ตนเองก่อนรู้จักการวางแผนการใช้ชีวิต การวางแผนครอบครัว ยึดทางสายกลาง ใช้ชีวิตด้วยเหตุและผลไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจระยะยาว ประเทศไทยจึงได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) โดยเป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต เกิดการพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน และมั่นคง ภายใต้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ตำบล เอกชน จนถึงระดับรัฐ

กรมการพัฒนาชุมชน เป็นกรมที่ดำเนินการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ของชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาคนในชุมชนหรือผู้นำ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการและวิธีขั้นตอนการพัฒนาของกรมการพัฒนาชุมชน ภารกิจในระยะแรกของกรมการพัฒนาชุมชนคือ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและให้คนในชุมชนรู้จักการพัฒนาตนเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพัฒนากรต้องทำงานกับประชาชน มิใช่ทำให้ประชาชน(อ้างอิง กรมการพัฒนาชุมชน) กรมการพัฒนาชุมชน จึงภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และสร้างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้มีแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านต่างๆเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยปี 2549 กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขยายผลในกระบวนการทำงาน มี 2 ระยะ ดังนี้

ในระยะแรกนั้นประมาณปี 2549-2551 ในการสร้างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจะใช้เกณฑ์ในการวัดประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ต่อมาปี 2552 จนถึงปัจจุบันกรมการพัฒนาชุมชนได้ขยายผลความยั่งยืนโดยพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนให้มีศักยภาพจำนวนทั้งหมด 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด ได้แก่ด้านจิตใจและสังคม จำนวน 7 ตัวชี้วัด ด้านเศรษฐกิจจำนวน 5 ตัวชี้วัด ด้านการเรียนรู้จำนวน 7 ตัวชี้วัด ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 4 ตัวชี้วัด

กรมการพัฒนาชุมชน ได้เลือก จากหมู่บ้านที่ยังไม่เกิดการพัฒนาแล้วนำมาเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาชุมชนทั้งพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม บริบทการใช้ชีวิต ทรัพยากรต่างๆที่มีในชุมชน 2) การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน 3) การ

วางแผนในการทำกิจกรรมโครงการในการพัฒนาชุมชน 4) การดำเนินงานในการพัฒนาชุมชน 5) การติดตามและประเมินผลงานของการพัฒนาชุมชน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงถูกจัดระดับด้วยเกณฑ์วัดของกระทรวงมหาดไทย 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด พัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตอนเริ่มประชุมประชาคมหมู่บ้านในครั้งแรก และสรุป 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัดอีกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยจะวัดผลแต่ละระดับจาก 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด แล้วแบ่งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

“พออยู่ พอกิน” “อยู่ดี กินดี” และ “มังมี ศรีสุข” โดยใช้เป็นต้นแบบการเรียนรู้ ให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น เข้ามาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสามารถนำไปพัฒนาตนเองและหมู่บ้านของตนเองจากทรัพยากรและภูมิปัญญาในหมู่บ้านให้มีคุณค่ามีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นได้

การจัดกิจกรรมในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ส่งผลในภาพรวม ดังนี้

เกิดการพัฒนาค้นในชุมชนในด้านขององค์ความรู้ อาชีพ ศักยภาพ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ทำให้สามารถขับเคลื่อนทิศทางของหมู่บ้าน ชุมชน เป็นไปอย่างมีการวางแผน ทำให้สามารถใช้คน เวลา ความรู้ และทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า

โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนจะเป็นผู้นำประชาชนในหมู่บ้าน ให้ลุกขึ้นมาทำกิจกรรม หรือโครงการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งตนเองและชุมชน และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้องค์ความรู้และวิธีปฏิบัติแก่คนในชุมชนในเรื่องของ การทำบัญชีครัวเรือน การวางแผนทิศทางชีวิต การรู้จักตั้งเป้าหมายในอนาคต สร้างองค์ความรู้ต่างๆเพื่อพัฒนาตนเอง และมีวิธีการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยมีตัวแทนครัวเรือนเป็นต้นแบบให้กับครัวเรือนอื่นได้เห็นเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ แล้วสามารถขยายผลการปฏิบัตินั้นสู่ครัวเรือนข้างเคียง มีกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของระดับชุมชน เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมต่างๆในส่วนร่วม โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายโครงการ กิจกรรม โดยความต้องการของคนในชุมชนเองผลักดันและสร้างความรับผิดชอบให้เกิดกับคนในชุมชน ในการ

บริหารจัดการกิจกรรม ตามแผนชุมชน ด้วยหลักการบริหารซึ่งสามารถบูรณาการกิจกรรมร่วมกับทุกหน่วยงาน มีแผนชุมชนเป็นเครื่องกำกับการพัฒนา

เมื่อได้ดำเนินการมีประสบการณ์ มีองค์ความรู้ จึงจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือ ศูนย์เรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการขยายผลให้ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาเรียนรู้ และศึกษาดูงานในฐานะ หมู่บ้านต้นแบบ และในปี พ.ศ.2560 บ้านหนองกอง ก็ได้คัดเลือกให้เข้าร่วม กิจกรรมสัมมาชีพชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระพุทธบาท พัฒนาการประจำตำบลคือ นายบุญจันทร์ ราวีศรี (ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอพระพุทธบาท ข้อมูล ณ ตุลาคม 2565) ได้นำสัมมาชีพมาส่งเสริมบ้านหนองกอง จนรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพบ้านหนองกอง จนถึงปัจจุบัน สัมมาชีพชุมชนมีความเป็นมาจาก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ปี พ.ศ 2560-2564 ได้กำหนดให้สร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยทั้งนี้เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกันปัญหาความยากจนและต้องการสร้างศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้องค์ความรู้หรือความรู้ในอาชีพของชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักบูรณาการไปสู่การปฏิบัติโดยกำหนดโครงการลดความเหลื่อมล้ำ แบ่งปันความสุขเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งขยายโอกาสของคนยากจนในการเข้าถึงทรัพยากรและการให้บริการของรัฐ โดยกรมการพัฒนาชุมชนกำหนดให้มีการพัฒนาอาชีพในครัวเรือนดำเนินการภายใต้ โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนภายใต้แนวความคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน”

แม้กระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2563 ได้เกิดวิกฤติโรคไวรัสโคโรนา 2019 ระบาด เป็นโรคอุบัติใหม่ที่มีการแพร่ระบาดใหญ่เป็นวงกว้าง โดยมีผู้เสียชีวิตกว่า 2 ล้านราย โรคโควิด-19 เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือชื่อทางวิทยาศาสตร์คือ SARS-CoV-2 เริ่มระบาดครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2563(อ้างอิง <https://th.wikipedia.org/wiki/การระบาดของโควิด-19>) ผู้ที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้อง

ถูกกักตัวไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ และต้องหยุดงานถึง 2 อาทิตย์ ซึ่งผู้ที่มีภูมิคุ้มกันโรคต่ำและมีโรคประจำตัวเมื่อได้รับเชื้อไวรัสก็จะทำให้เสียชีวิตได้ในเวลาต่อมา สำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงเนื่องจากสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคไวรัส ก็ต้องถูกกักตัวจึงทำให้การดำเนินกิจการงานต่างๆ ทยอยหยุดชะงัก ทางรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินล็อกดาวน์ เป็นเวลา 3 เดือน จึงทำให้เศรษฐกิจและกิจการต่างๆ ทยอยหยุดชะงักไม่สามารถเปิดกิจการทำการได้ทำให้ผู้ประกอบการหลายคนถึงกับหมดตัวได้ปิดกิจการกันเป็นแถวๆ ทำให้ล้มกันเป็นโดมิโนและการใช้ชีวิตของประชาชนได้หยุดชะงักต้องงดการเดินทางการท่องเที่ยวออกนอกจังหวัดนอกจากผู้ที่ได้รับการอนุญาตเท่านั้น บ้านหนองกอง หมู่ที่ 7 ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานี้ก็สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองและยังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในช่วงที่โรคระบาด 2-3 ปี เนื่องจากพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้านนี้คือ กระชาย ที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำมาแปรรูปเป็นพริกแกง และน้ำกระชายน้ำผึ้งมะนาว เนื่องจากกระชามีฤทธิ์ต้านไข้หวัด จึงทำให้ช่วงนั้นแต่ละครัวเรือนที่ปลูกกระชายเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ได้ราคา จากเดิมอยู่ที่กิโลละ 40-45 บาท ช่วงเวลาที่เกิดโรคระบาดนั้นราคาส่งอยู่ที่ 90 บาท และ ราคาขายปลีกอยู่ที่ 110-130 บาท ต่อกิโลกรัม

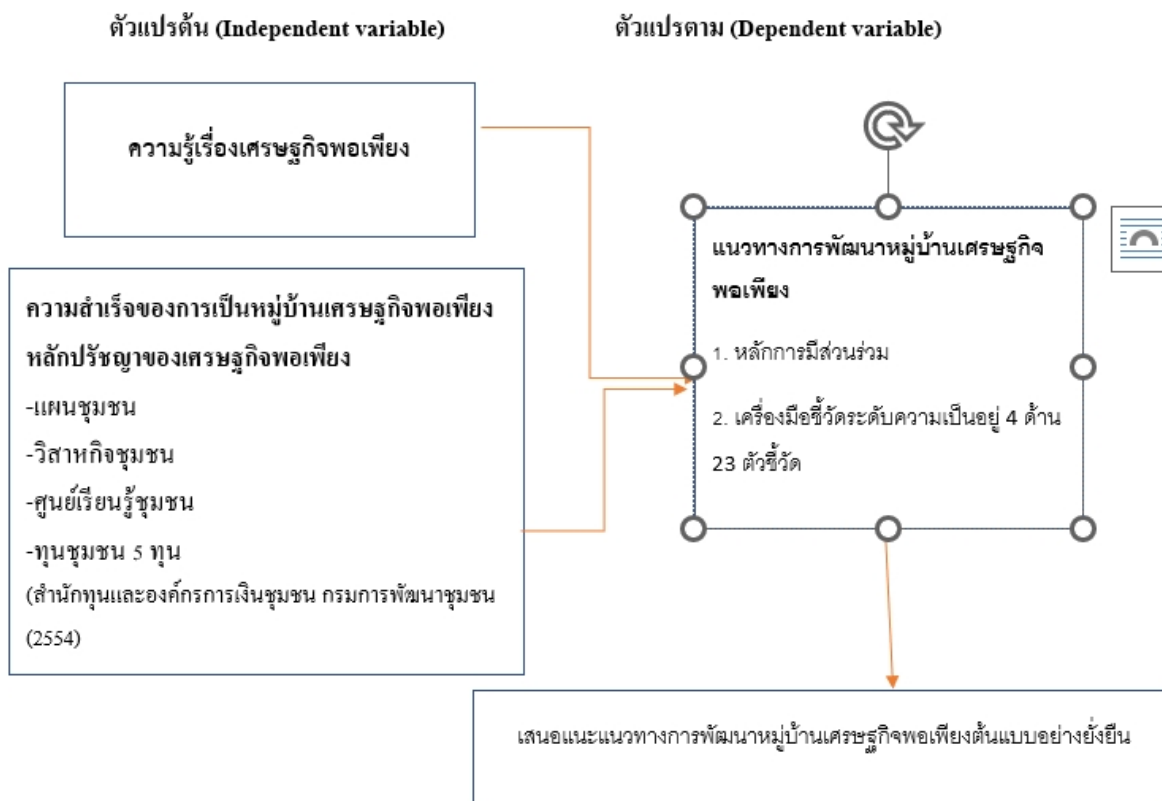
ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามหลักการขั้นตอนกระบวนการที่ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาร่วมกันของคนในชุมชน และการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อนำหลักแนวคิดไปพัฒนาหมู่บ้าน และผู้นำสามารถใช้หลักการบริหาร คนในชุมชนสามารถใช้หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการศึกษาจากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ นำไปเป็นแนวทางให้แก่ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและประโยชน์อย่างอื่นต่อไปได้ โดยหมู่บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชนในปีพ.ศ.2558 และเป็นหมู่ที่ได้รับรางวัลบ้านสวยเมืองสุขอันดับ 2 ของจังหวัดสระบุรี เมื่อปี พ.ศ.2559 และได้รับรางวัลตำบลจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ ที่ 1 ของจังหวัด โดยหมู่บ้านหนองกอง เป็นศูนย์กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ของตำบลและผู้ใหญ่บ้านหนองกองเป็นประธานกลุ่ม และมีโคก หนอง นา ปี พ.ศ.2564 เป็นแหล่งศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนอง

กอง ที่มีชาวบ้านเป็นสมาชิก 30 กว่าครัวเรือนในการแปรรูปกระชาย เป็นน้ำกระชาย และพริกแกง ส่งออกขายไปยังตลาดต่างๆ และทางกลุ่มยังได้รับ อย.ขนมไทย และมีหมู่บ้านชุมชนจากภายนอก รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐเข้ามาศึกษาชุมชนหนองกอง มากมาย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 จนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบของการพัฒนาและการบริหารชุมชนหมู่บ้านหนองกอง จึงมีความน่าสนใจในการนำมา ศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบแก่ชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนของบ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษา “การวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จ.สระบุรี” ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงแนวทาง วิธีการ สิ่งที่ทำให้บ้านหนองกองพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรวมถึงหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มองค์กรภาคีเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนของบ้านหนองกอง ตำบลเขาวงอำเภอพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี และนำข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนต่อไป โดยผู้วิจัยจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) และการศึกษาเอกสารต่างๆ (Document Research) ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีการกำหนดเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เก็บข้อมูลได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างมีการกำหนดคำถามล่วงหน้า การกำหนดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์โดยกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม และเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชน โดยใช้อุปกรณ์ ดังนี้

1.) เครื่องบันทึกเสียง 2.) กล้องบันทึกภาพ 3.) สมุดบันทึก 4.) แบบสัมภาษณ์

2. การศึกษาเอกสารต่างๆ (Document Research) ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารต่างๆของหมู่บ้าน แผนชุมชนของหมู่บ้าน ทั้งกลุ่มอาชีพ ประชาชน การได้รับรางวัล เอกสารของกรมการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การพัฒนาชุมชน

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้ขอคำปรึกษาและตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสม

นิยามศัพท์

“ผู้นำชุมชน” หมายถึง ประธานกรรมการของชุมชน ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่น หรือหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นผู้นำของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่นในลักษณะเดียวกัน

“หมู่บ้าน” หมายถึง หมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของทางราชการ

แผนชุมชน หมายถึง แผนที่มีข้อมูลชุมชนทั้งชุมชนเก็บไว้ทั้งประวัติเรื่องราวความเป็นมา รวมถึงการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคในชุมชน รวมถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนที่ได้วางทิศทางอนาคตร่วมกันไว้ โดยที่คนในชุมชนได้ร่วมกันคิด โดยคนในชุมชนและยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งบางกิจกรรมที่ชุมชนไม่สามารถทำเองได้ ก็สามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ หมายถึง หมู่บ้านตามความหมายของกรมการพัฒนาชุมชนที่เป็นหมู่บ้านแบบอย่างในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในหมู่บ้านจนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน สามารถเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนข้างเคียง หรือชุมชนภายนอก

ภาคีเครือข่าย หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ

เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย (ร่วมคิด / วางแผน ร่วมทำ ร่วมประเมินผล) โดยมีความสัมพันธ์แนบราบ มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่

ดำเนินการโดยคนในชุมชนและสามารถประกอบกิจการที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพและมีผลประโยชน์ โดยมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

ปราชญ์ชุมชน หมายถึง ผู้รู้ ผู้มีองค์ความรู้ มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ ในด้านที่ประกอบสัมมาชีพ และมีภูมิปัญญา เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน พร้อมมีจิตอาสาที่จะถ่ายทอดและขยายผลไปสู่บุคคลอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อคงความรู้และภูมิปัญญาทางด้านของอาชีพนั้นไว้ไม่ให้หายไป และคนในชุมชนสามารถนำความรู้นั้นไปประกอบอาชีพได้ และสามารถถ่ายทอดสู่รุ่นสู่รุ่นได้

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จ.สระบุรี เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ มีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนของบ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

จากการศึกษาวิจัยทางผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญของความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทั้ง 4 ด้าน ได้สรุปออกมาเป็น 5 องค์ประกอบหลักที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการต่างๆจนสำเร็จ โดยเรียงตามลำดับที่เกิดขึ้นก่อนจนถึงหลัง ได้แก่

1. การถูกกระตุ้นกิจกรรมจากหน่วยงานภาครัฐ

ในด้านของกระบวนการหลักการและวิธีการในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็จะต้องถูกกระตุ้นจากหน่วยงานภาครัฐก่อนเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าบางหมู่บ้านนั้นคนในชุมชนจะมีบางส่วนที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่แล้วก็ตามแต่สำหรับหลักการวิธีการในการที่จะพัฒนาให้เกิดผลมากกว่าเดิมนั้นและเป็นไปในภาพรวมของระดับหมู่บ้านก็จะต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีองค์ความรู้ในด้านของเทคนิคและวิธีการต่างๆการดึงศักยภาพของคนในชุมชนออกมาใช้ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะได้ใกล้ชิดกับคนในชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางให้คนในชุมชนได้รู้ถึงสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ได้เห็นคุณค่าของชุมชนของตัวเองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของทรัพยากรรูปแบบของภูมิปัญญารูปแบบของลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านลักษณะของศักยภาพของผู้นำเมื่อคนในชุมชนได้เล็งเห็นคุณค่าต่างๆแล้วก็จะทำให้คนในชุมชนได้เกิดความคิดจุดประกายความคิด ผู้ใหญ่บ้านและคนในชุมชนก็ได้หลักการวิธีปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง หลากๆกิจกรรมคนในชุมชนได้ดำเนินการมาร่วมกันบางกิจกรรมนั้นก็ดำเนินการมาช้านานจนเป็น กฎหมายประเพณีหรือกฎระเบียบประเพณีของคนในชุมชนซึ่งไม่ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นวิธีการปฏิบัติกันมาแต่หลายกิจกรรมก็ต้องมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปกระตุ้นตามหลักการทฤษฎีเพื่อให้การปฏิบัติของชาวบ้านคนในชุมชนนั้นมีระเบียบแบบแผนมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันมากขึ้น

2. องค์ประกอบด้านผู้นำ

ผู้นำคือคนสำคัญมากเป็นอันดับแรกของการที่จะทำให้หมู่บ้านนั้นเกิดการพัฒนา ผู้นำต้องมีลักษณะของการใฝ่รู้ รักการพัฒนา มีจิตอาสาสาธารณะ ผู้นำจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ในด้านต่างๆนอกจากนี้ทัศนคติของการเป็นผู้นำนักพัฒนาเพื่อชุมชนก็สำคัญเนื่องจากหลายๆโครงการกิจกรรมนั้นไม่ได้มีงบประมาณและทางผู้นำนั้นก็ต้องมีความเสียสละไม่ว่าจะเป็นเวลา

ส่วนตัวหรือทรัพย์สินเงินทอง ผู้วิจัยลองสังเกตว่าหลายๆโครงการที่ภาครัฐได้นำงบประมาณลงไปบางหมู่บ้านนั้นโครงการที่ไม่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โครงการก็ได้ยกเลิกไป แต่หลายหมู่บ้านที่ผู้นำเข้มแข็งผู้นำพาทำไม่เคยหยุดนิ่งในการพัฒนากิจกรรมโครงการต่างๆโครงการก็ยังคงอยู่ ส่วนหนึ่งเพราะศักยภาพของผู้นำ ซึ่งอันดับแรกเลยก่อนที่หน่วยงานราชการต่างๆจะนำโครงการต่างๆลงไป ในหมู่บ้านควรที่จะพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ของผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านก่อน เมื่อผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านได้สังเกตเห็นผลลัพธ์และข้อดีถึงวัตถุประสงค์ของโครงการต่างๆและประโยชน์ที่จะได้รับก็จะทำให้ความคิดของผู้นำเกิดการเปลี่ยนแปลงในการที่โครงการที่จะพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาอาชีพพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่คนในหมู่บ้าน

3. องค์ประกอบของคนในชุมชน คนในชุมชนจะเป็นกลุ่มพาหมู่บ้านเกิดการพัฒนาเกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆให้ประสบผลสำเร็จ คนในชุมชนก็เหมือนฟันเฟืองตัวเล็กๆที่ร่วมกันขับเคลื่อนให้ฟันเฟืองตัวใหญ่ๆเกิดการขับเคลื่อนจนทำให้กิจกรรมดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องเพราะฉะนั้นถ้าขาดฟันเฟืองตัวเล็กๆหลายชิ้น ก็จะต้องหยุดชะงักลงได้ ตอนที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนในชุมชนนั้นคำตอบที่ได้ในภาพรวมคือการได้เห็นตัวอย่างจากผู้นำแล้วได้ผลจริงพวกเขาเลยมีตัวอย่างในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาอาชีพพัฒนาองค์ความรู้พวกเขาเลยเชื่อเพราะผู้นำทำแล้วเกิดผลนอกจากนี้การสื่อสารประสานงานระหว่างผู้นำและคนในชุมชนก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการสื่อสารที่ทั่วถึงจะทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงโครงการต่างๆได้หลากหลายและทั่วถึง และคนในชุมชนมีส่วนร่วมและได้ใช้ผลประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆด้วย จึงทำให้เกิดการตื่นตัวในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นก็ก่อให้เกิดความสามัคคี คนในชุมชนเกิดความเชื่อ ความไว้วางใจ การพัฒนาจึงต้องเกิดจากการระเบิดจากข้างใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน โดยมีพระราชดำรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

4. องค์ประกอบของภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายจะให้การสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่ดำเนินกิจการเพื่อสังคมและเพื่อชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

และเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงจำเป็นจะต้องมีภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายของหมู่บ้านไม่ควรที่จะมีเพียงภาคเอกชนหรือภาครัฐบาลเท่านั้นภาคีเครือข่ายระหว่างกันเองเช่นกลุ่มกองทุนต่างๆ กลุ่มอาชีพต่างๆกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ก็จะทำให้เป็นที่รู้จักและเกิดการประสานงานได้มากขึ้นได้ง่ายขึ้นด้วยเมื่อหมู่บ้านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักก็เหมือนเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ในชุมชนไปในตนเองอย่างเช่น พอปลูกกระชายกันมากขึ้นพ่อค้าแม่ขายก็จะมารับซื้อกระชายในหมู่บ้านเพื่อนำไปขายที่ตลาดไทยจึงทำให้คนในชุมชนไม่จำเป็นต้องออกไปขายเองหรือขนส่งสินค้าเองก็มีคนรู้จักและมารับซื้อถึงที่ นอกจากนี้ในด้านของการศึกษาเรียนรู้จากชุมชนอื่นที่เข้ามาศึกษาในหมู่บ้านก็ได้มาจากการบอกสู่กันปากต่อปากของเจ้าหน้าที่ภาครัฐบ้างของเอกชนบ้างจึงทำให้บ้านหนองกอมมีคนจากต่างถิ่นจากต่างจังหวัด เช่น จ.ชัยนาทหรือภายในจังหวัดมาศึกษาดูงานกันเป็นจำนวนมากทำให้ทางคนในชุมชนได้มีรายได้จากการทำอาหารและอาหารว่างและค่าวิทยากร จึงทำให้หมู่บ้านหนองกอมเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างครบถ้วนในด้านการพัฒนาหลายๆด้าน

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

ทางชุมชนได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน บริษัทเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะในด้านของสังคมและจิตใจ ด้านการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ และใช้หลักวิธีการในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีส่วนร่วมดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน โดยการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นใน 4 ด้าน คือ ดังนี้

- 5 การพัฒนาศักยภาพผู้นำ
- 6 การพัฒนาคนในชุมชน
- 7 กิจกรรม มีกิจกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอยู่เสมอ

8 ภาคีเครือข่าย ได้รับการสนับสนุนต่อยอดและพัฒนาจากภาคีเครือข่ายในทุกด้าน และหน่วยงานภาครัฐต้องไม่ทอดทิ้งชุมชน ยังคงต้องเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำอยู่เสมอ

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ คือ 1 เพื่อศึกษาความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนของบ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน โดยพบว่าความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบมีการพัฒนาในหมู่บ้านจนมีองค์ประกอบครบใน 4 ด้าน คือ ด้านสังคมและจิตใจ ด้านการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักกรมการพัฒนาชุมชนโดยองค์ประกอบ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือที่กรมการพัฒนาชุมชนนำมาประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบสามารถจัดระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็น 3 ระดับ โดยบ้านหนองกอง อยู่ในระดับกินดี อยู่ดี โดยมีตัวชี้วัดที่ผ่านการประเมิน 17 – 22 ข้อ และแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างยั่งยืน ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพผู้นำ

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำต่างๆในหมู่บ้าน มีศักยภาพการเป็นผู้นำ และมีความรู้ความสามารถสูง มีการใส่ใจในการพัฒนาชุมชนจึงทำให้บ้านหนองกองได้รับการพัฒนา กิจกรรมโครงการต่างๆจนได้รับรางวัล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภนุช ตรีเนตร (2557) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของชุมชนบ้านวังแสงใต้ โดยได้กล่าวในด้านของบทบาทผู้นำชุมชน ว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความยุติธรรมโปร่งใส เสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินการพัฒนาและการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2 การพัฒนาคนในชุมชน

หลังจากเกิดการพัฒนาคนในชุมชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของกรมการพัฒนาชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดการสร้างการรับรู้และเข้าใจแนวทางการใช้ชีวิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ผลจากการเรียนรู้ในเวลาและการแลกเปลี่ยนจากภายนอกชุมชนทำให้แนวความคิดและการใช้ชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาชุมชนโดยคนในชุมชนตรงกับ แนวคิดของ **สนรยา พลศรี (2547 : 49)** กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาคนและกลุ่ม คนในชุมชน ให้มีศักยภาพเพียงพอและร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน ซึ่งการพัฒนาชุมชนต้องเริ่มจากการพัฒนาคนก่อน เหมือนดังหลักการทรงงานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ที่ได้กล่าวถึง การทำงานโดยระเบิดจากคนข้างใน โดยชาวบ้านหนองกองได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอาชีพ องค์กรความรู้จากหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ จึงทำให้มีศักยภาพสูงในการใช้ชีวิต

3. กิจกรรม

มีกิจกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอยู่เสมอในชุมชนตามแผนชุมชนที่วางแผนร่วมกัน ทางชุมชนมีการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญา ด้านเกษตรกรรม ด้านพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี ด้านหัตถกรรม ด้านสุขภาพ ด้านคหกรรม ด้านการรักษาศิลป มาเป็นกิจกรรมในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ตรงตามแนวความคิดของ **ธนพร เผ่าพงษ์ (2557)** ได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาของตนเองและชุมชน มีการยกระดับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (พออยู่พอกิน อยู่ดีกินดี มั่งมีศรีสุข) ทำให้รู้และเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพของตนเองว่าตัวเอง ถึงปัญหาและความต้องการ ตลอดจนความสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชน และการสร้างความเข้าใจร่วมกันในบทบาทหน้าที่ของภาคีสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมายในชุมชนที่ชัดเจนและใช้เวทีประชาคมต่าง ๆ ของหมู่บ้านในการพูดคุยอย่าง

สม่ำเสมอ ใช้กิจกรรมในชุมชนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และภาคีพัฒนา

4. ภาคีเครือข่าย ชุมชนได้รับการสนับสนุนต่อยอดและพัฒนาจากภาคีเครือข่ายในทุกด้าน และหน่วยงานภาครัฐต้องไม่ทอดทิ้งชุมชน ยังคงต้องเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำอยู่เสมอ สรุปได้ว่า ภาคีเครือข่ายมีความสำคัญในแง่ของการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนและหมู่บ้านหนองกุงเกิดการพัฒนาได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ **ศุภวัฒน์ เสาเงิน (2560)** ในด้านของการมีภาคีเครือข่าย การสร้างภาคีเครือข่าย โดยทางบ้านหนองกุงมีการศึกษาดูงานพื้นที่อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และมีเครือข่ายที่ช่วยให้องค์ความรู้กับคนในชุมชนและบ้านหนองกุงสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนสำหรับหมู่บ้านอื่นเพื่อนำไปพัฒนาได้ และนอกจากนี้หมู่บ้านหนองกุง ยังมีภาคีเครือข่ายที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ช่วยเหลือในด้านของความรู้และทุนในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาแปรรูปสินค้า สอดคล้องกับการวิจัยของ **นิสรา ใจชื่อ (2559)** ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้าน ศาลาศักดิ์ และหมู่บ้านบ้านโคก มี ปัจจัยเหมือนกัน คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และผู้นำและคนในชุมชนมีความคิดเห็นยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ตรงกับแนวความคิดการพัฒนาของ **ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526)** ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

5. ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ทำให้เกิดความเข้าใจและไว้วางใจในผู้นำ เกิดความศรัทธาในกิจกรรมการพัฒนา และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ สอดคล้องการศึกษาของ **จิราณีย์ พันมูล1 ,อาแว มะแส2** โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนามากที่สุด และสมาชิกในชุมชน ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยอมรับความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านหนองกอง ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จ.สระบุรี พบว่า คนในชุมชนมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และมีการให้ความร่วมมือกับผู้นำเป็นอย่างดี ผู้นำมีศักยภาพสูง แต่สวมนวมกหลายใบ จึงทำให้การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนบางครั้งหยุดชะงัก ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ต้องการ หรือสั่งไว้ไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นจะต้องเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตในส่วนของกำลังคนและวัสดุอุปกรณ์ให้มากกว่าเดิม และนำระบบการผลิตแบบอย่างเอกชนมาใช้ในการบริหารจัดการการผลิตสินค้า

ทั้งนี้ เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเสนอแนวทางได้ ดังนี้
 1.การพัฒนาศักยภาพผู้นำ 2.การพัฒนาคนในชุมชน 3.กิจกรรม 4.ภาคีเครือข่าย 6.การมีส่วนร่วม โดยหมู่บ้านใช้เป็นข้อปฏิบัติในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันในชุมชน ตามแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกรมการพัฒนาชุมชน จนทำให้วิถีการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้นำและคนในชุมชน พร้อมกันนี้คนในชุมชนยังสามารถเป็นผู้ประสานแทนผู้ใหญ่บ้านได้ หรือสามารถทำหน้าที่แทนผู้นำ ประธานกลุ่มได้ โดยนำระบบการทำงานแบบเอกชนเข้ามาช่วยในการจัดระบบเพราะผู้ใหญ่บ้านได้สวมนวมกหลายใบ เมื่อผู้ใหญ่บ้านไม่ว่างก็จะทำให้กิจกรรมบางกลุ่มหยุดชะงักไป และเป็นผลทำให้กำลังการผลิตหรือขายสินค้าให้กับช่องทางตลาดต่างๆต้องหยุดไปด้วยทำให้ สมาชิกและคนในชุมชนเสียโอกาสได้

2. ควรมีการสนับสนุนด้านการศึกษาหรือจัดอบรมให้ความรู้กับชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและองค์ความรู้รวมทั้งการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนได้

3. ควรมีการจัดเวทีเพื่อแสดงความคิดเห็น คิดเห็น เสนอแนะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

4. ควรสร้างคนรุ่นใหม่เข้าสู่กิจกรรมการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้าน หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนหลายๆรุ่นได้เกิดการเรียนรู้ จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดช่วง

5. ควรมีการจัดกิจกรรมที่ร่วมกันทำในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มกองทุนต่างๆรวมทั้งหน่วยงานภาคีเครือข่าย ควรที่จะมาพบปะคนในชุมชนอยู่เสมอ

6. ควรมีการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านและชุมชนในหลากหลายช่องทางให้มากกว่านี้เพื่อให้เป็นที่รู้จัก เช่น สร้างเฟสบุ๊คเพจหมู่บ้าน ทำยูทูปนำเสนอกลุ่มอาชีพ หรือศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในเรื่องของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาที่กว้าง และรายละเอียดข้อมูลต้องมีครอบคลุมในทุกด้าน แต่เนื่องจากระยะเวลาในการทำวิจัยจำกัด จึงทำให้ข้อมูลที่ได้รับยังไม่มากพอสำหรับที่ผู้วิจัยต้องการ และต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ของคนในชุมชนในด้านต่างๆให้มากกว่านี้ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดทำกรวิจัย

2. ทางชุมชนควรมีการจัดทำเอกสารในด้านของภูมิปัญญาต่างๆเพื่อให้คนในชุมชนและคนนอกชุมชนได้เรียนรู้

บรรณานุกรม

ศุภวัฒน์ เสาเงิน (2560) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบล

หนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี งานวิจัยส่วนบุคคลตามหลักสูตรรัฐ

ประศาสนศาสตร์

มหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา สิริกร บุญสังข์,วรรณษา แสนลำ,นัฏฐา มณฑล,นิตยา ปรุกระโทก (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบ

ในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อชุมชนอยู่เย็น เป็นสุข

นิสรา ใจชื่อ (2559) ชื่อวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,

มหาวิทยาลัยธุรกิจ

บัณฑิต

พระหมี่ ธิรจิตโต (สีทน) (2561)สารนิพนธ์เรื่องการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอตระการพืชผล จังหวัด

อุบลราชธานีรัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน}

(2562)สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน หน้า 14-25

กรมการพัฒนาชุมชน. (2527). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น <https://district.cdd.go.th/banphai/>

สัมมนาชี้พชุมชน

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.นพ.วิชัย เทียนถาวร อธิบดีปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(<https://th.ketiadaan.com/post/what-is-sustainable-development>)